

Socialdepartementet
Dnr S2019/02078/FS

Remissyttrande över betänkande av utredningen reglering av yrket undersköterska SOU 2019:20

Sammanfattning

Region Norrbotten ställer sig positiv till att reglera yrket undersköterska med syfte att stärka kompetens inom vård och omsorg men är tveksamma till hur validering av kompetens ska gå till. Utredningen belyser yrkesgruppens betydelse för patientsäkerhet och kvalitet inom hälso- och sjukvård samt kartlägger den kompetensbrist som finns idag. Region Norrbotten upplever idag inte att kompetensen brister hos medarbetare men instämmer i att det är viktigt att en långsiktig plan för att säkra yrkesgruppens fortsatta kompetens fastställs. Region Norrbotten instämmer med utredarna i att en reglering av yrket kan innebära ökad attraktivitet, en förhöjd status och en tydligare roll för undersköterskeyrket. Utredningen föreslår ett införande av skyddad yrkestitel för undersköterskor under övergångsperioden 2025-2030. Region Norrbotten anser att det är avgörande att en reglering av utbildningarnas innehåll och kvalitet genomförs då det anses vara den enskilt viktigaste faktorn för att långsiktigt säkra kompetens för yrkesgruppen undersköterskor. Region Norrbotten är positiva till att införa en skyddad yrkestitel men vill betona vikten av en enkel valideringsprocess där tyngden bör ligga på uppnådd kompetens för att underlätta validering av medarbetare med lång erfarenhet. Region Norrbotten ställer sig också tveksam till att Socialstyrelsens ska genomföra godkännande på individnivå då det är något som kan kräva en längre övergångsperiod än fem år för en så pass stor yrkesgrupp.

Regionens synpunkter på betänkandets överväganden och förslag

- Region Norrbotten anser att en reglering av yrket undersköterska kan bidra till att stärka kompetensnivån för yrkesgruppen och efterfrågar en reglering av utbildningsinnehåll. En viktig förutsättning för att stärka kompetensnivån är att den eftergymnasiala utbildningens innehåll överensstämmer med den gymnasiala alternativt att en nationell likriktning inom vuxenutbildningarna blir tvingande för utbildningsanordnare. Sett till den långsiktiga kompetensplaneringen är det av stor vikt att det finns en gemensam baskunskap som arbetsgivare kan förvänta sig efter avslutad undersköterskeutbildning.
- Region Norrbotten instämmer med utredarna om att en reglering av yrket undersköterska skulle innebära att statusen för yrket höjs och

att attraktionskraften till yrket kan öka. Region Norrbotten rekryterar i dagsläget endast utbildade undersköterskor och har sökande till de tjänster som utlyses. Region Norrbotten anser att det är viktigt med tanke på kommande pensionsavgångar inom yrkesgruppen att insatser för att öka attraktiviteten till yrket genomförs i så god tid som möjligt.

- Region Norrbotten instämmer i att en reglering av yrket undersköterska och då främst en likriktning i undersköterskeutbildningarnas innehåll kan komma innebära en tydligare yrkesroll och ett tydligare ansvarsområde för yrkesgruppen. En tydligare roll anses kunna underlätta den pågående omställningen mot en mer nära vård. Omställning mot en nära vård är avgörande för att Region Norrbotten ska kunna möta de demografiska utmaningar som Norrbotten står inför. Med hänvisning till omställningens påverkan anser Region Norrbotten att det, trots att frågan om reglering av utbildningens innehåll inte är fastställd, är viktigt att komma igång med insatser som kan tydliggöra undersköterskornas roll i vården.
- Region Norrbotten är positiv till att införa skyddad yrkestitel för yrket undersköterska men ser en risk med att införa en skyddad yrkestitel utan att kvaliteten på utbildningarna för undersköterskor har förbättrats. Region Norrbotten anser att en reglering av undersköterskeutbildningen med fördel kan föregå införandet av en skyddad yrkestitel. Region Norrbotten anser att en förbättrad utbildning skulle innebära att den stora administrativa kostnaden för att införa en skyddad yrkestitel bättre kan försvaras.
- Region Norrbotten har tagit del av utredningens omvärldsbevakning av Finlands, Norges och Danmarks reglering av yrket undersköterska. Regionen anser att Sveriges hantering av yrket undersköterska överensstämmer med grannländernas och att detta styrker ett införande av skyddad yrkestitel.
- De skyddade yrkestitlar som finns idag tillhör alla legitimationsyrken eller specialistkompetens hos redan legitimerade, och bygger på minst 3-årig högskoleutbildning. Att inkludera en gymnasieutbildning och vuxenutbildning förändrar detta, och kan öppna upp för många andra icke-legitimerade yrkesgrupper att kräva motsvarande reglering. Region Norrbotten anser inte att det är ett hinder för att införa en skyddad titel för undersköterskor. Utredningen har kartlagt undersköterskors betydelse för patientsäkerheten vilket enligt Region Norrbotten får väga tyngre än den administrativa kostnad som kommer med att fler yrkestitlar kan komma att bli skyddade framöver.
- Utredningen bedömer att statens skolverk bör få fastställa innehållet i det nationella yrkespaketet till undersköterska i föreskrift. Region

Norrboten instämmer med utredningens skrivning om att ta del av arbetsmarknadens parter behov av utbildningsinnehåll innan ykrespaketets innehåll fastställs i samråd med Socialstyrelsen. Region Norrbotten upplever vid rekrytering av yrkesgruppen att tillgången på undersköterskor som har läst kursen akutsjukvård minskar. Region Norrbotten önskar att kursen akutsjukvård ska vara obligatorisk i samtliga undersköterskeutbildningar då den ger en bra förberedelse för att arbeta inom hälso- och sjukvård.

- Region Norrbotten instämmer i utredningens förslag om att tillsätta en valideringsmyndighet och anser att det är avgörande för att den nationella bedömningen ska anses likvärdig. Region Norrbotten vill betona vikten av att en enkel valideringsprocess tas fram där betoningen ligger på för huvudmännen nödvändig kompetens. Det finns en farhåga kring validering av de undersköterskor som har arbetat länge inom hälso- och sjukvård och att det läggs för stor vikt vid deras utbildningserfarenhet. Utredningen föreslår att de undersköterskor som inte ser till att få ett godkännande av Socialstyrelsen kan arbeta kvar i samma roll efter 2030 men istället kallas vårdbiträden. Att anställa de undersköterskor som inte har fått ett godkännande av socialstyrelsen som vårdbiträden kan skapa missnöje hos befintliga medarbetare samt förvirring i roller och ansvar då titeln vårdbiträde sen tidigare är fylld med innebörd för många av Region Norrbottens medarbetare. En anledning till att Region Norrbotten ställer sig positiva till att införa en skyddad yrkestitel är vinsten att det kan öka stoltheten för yrket samt förtydliga innebörden av rollen. Den vinsten anses endast kunna fås om samtliga undersköterskor valideras varför processen behöver upplevas enkel för individ och arbetsgivare. Region Norrbotten anser att validering bör ske på samma sätt som för yrkesgruppen hälso- och sjukvårdskuratorer där fem års dokumenterad arbetslivserfarenhet från yrket räknas som tillräcklig uppvisad kompetens och att de undersköterskor som uppfyller detta krav direkt kan beviljas den skyddade yrkestiteln.
- Region Norrbotten är vidare tveksam till huruvida vårdverksamheterna kommer att kunna avsätta medarbetarresurser för validering och kompetenshöjning under en period av fem år och ser gärna en längre övergångsperiod för att alla instanser ska hinna göra bedömning av den stora yrkesgruppen. Ett ekonomiskt stöd till huvudmännen under övergångsperioden efterfrågas. Huvudmännens ansvar för validering behöver beskrivas tydligare.
- Då Socialstyrelsen föreslås bli den myndighet som utfärdar bevis om skyddad titel anser Region Norrbotten att myndighetens kapacitet behöver utökas för att de ska mäkta med uppdraget. Det är viktigt att handläggningstider för övriga legitimationsyrken inte förlängs på grund av införandet av den skyddade yrkestiteln för undersköterskor.